Radikal, politisk veckotidning. **Lösnummer 15 öre**

12 ÅRG. N:r 43

TIDEVARVET

24 NOV. 1934

Hygieniska Eleganta Hållbara

Syster täcken **Syster madrasser**

Säljas av Möbel-, Sängkläders- och Manufakturaffärer inom hela landet.

A/B Stockholms Vaddfabrik
Stockholm — Liljeholmen
Kungl. Hovleverantör

Vad har hänt?

EN NY SPÖKFLYGARE har varit sedd i Nordsverige och satts i förbindelse med vissa mystiska radiosignaler. Två kvällstidningar förklarade samma kväll, den ena att signalerna med bestämdhet kommo från söder, den andra att de kommo från norr. Det har nu fastslagits att de utgå från Danzigtrakten och måste sålunda sakna varje samband med den eventuella spökflygaren.

LYSISTRATE, ARISTOFANES KVINNOKOMEDI i modern svensk översättning av Gullberg och Harrie, har uppförts på Dramaten. Men dess idé, kvinnornas äktenskapsstrejk för att få slut på det 20-åriga peloponnesiska kriget, trädde otydligt fram och föreställningen blev trots vissa förtjänster tämligen likgiltig.

ANDRA INTERNATIONALEN, vars exekutivkommitté just sammanträtt i Paris, har — liksom tidigare de socialdemokratiska partierna i ett flertal länder — avvisat förslaget om enhetsfront med kommunisterna. Stor glädje inom svenska socialdemokratin. Någon slutgiltig lösning innebär beslutet dock icke. Frankrike, Italien, Österrike, Palestina och Spanien röstade för enhetsfronten.

FINLAND SKULLE I SJÄLVA VERKET, enligt Moskva Nyheter, bära skulden till de skandinaviska ländernas vägran att deltaga i inbjudan till Sovjet-Unionen att inträda i N. F. Norges statsminister, Mowinckel, har med anledning av detta lämnat ett meddelande till norska telegrambyrån, vari han vidhåller den tidigare förklaringen att vägran motiverats av formella skäl. Danmarks och Sveriges utrikesministrar ha tegat.

SJUTTONÅRSMINNET AV OKTOBERREVOLUTIONEN har firats i Moskva med tre dagars arbetsvila och storartade festligheter. Resultaten av dessa sjutton års uppbyggnadsarbete kan avläsas bl. a. i att 92 % av Sovjet-Unionens 171 miljoner invånare nu äro läs- och skrivkunniga — vid tiden för revolutionen utgjorde analfabeterna i sin tur över 90 % av befolkningen. Ifråga om förhållandet till övriga länder har den ett mera utvecklat fördragssystem än något annat land i världen, med nonaggressionspakter samt fördrag om skiljedom, definition av angripare etc. avslutade med samtliga grannländer utom med Japan och Kina.

Presidenten för Centrala Exekutivkommittén i Sovjet, hr Kalinin, har också fått mottaga hjärtliga lyckönskningstelegram från president Roosevelt för Förenta Staterna, från Mustafa Kemal Pascha för den turkiska republiken och från schahen av Persien.

JUGOSLAVIEN HAR DRAGIT MORDET på kung Alexander inför N. F:s råd — som i dagarna sammanträder — för att framlägga sina klagomål över Ungern, där de ansett att kungamördarna fått stöd. Jugoslaviens ståndpunkt lär komma att stödjas av Tjeckoslovakiet, Rumänien, Grekland och Turkiet. Österrikes rikskansler avlägger samtidigt ett demonstrativt besök i Budapest.

Veckovakten

Kris i befolkningsfrågan.

Den storpolitiska diskussionen i befolkningsfrågan, som vi i föregående n:r betecknade såsom oundviklig för framtiden, har fått en intressant och uppslagsrik inledning i de båda författarna Alva Myrdals och Gunnar Myrdals nyutkomna bok, *Kris i befolkningsfrågan.* Som sammanfattning och utgångspunkt kommer den säkert att bli mycket användbar. Ty, som författarna själva framhålla, är det en stor förbistring och åsiktslöshet i fråga om befolkningspolitiken som just nu utmärker tiden. Vad som behövs är därför klara linjer och konkreta formuleringar. Samt inte minst en överskådlig skildring av det faktiska läget. I den Myrdalska boken saknas heller inte positiva uppslag och riktlinjer för framtiden.

De faktiska förutsättningar, som författarna ha att handskas med, utgöras av nästan katastrofalt sjunkande födelsesiffror för Sveriges del. Medan nettoreproduktionstalet för befolkningen — varmed menas det antal flickebarn, som 1,000 nyfödda flickebarn kommer att föda under återstoden av sitt liv och som brukar användas som mått på den grad, vari en befolkning uppehåller sig själv — ända fram till 1920-talet höll sig över och omkring 1,000, sjönk det i början av 1920-talet med stigande hastighet för att år 1933 uppgå till endast omkring 725. Det betyder *att det under föregående år föddes endast litet över 70 % av det antal barn, som behövs för att befolkningen skall hålla sig konstant.* Om födelsesiffrorna skulle stanna på denna nivå betyder det, att den svenska folkstocken skulle sjunka till hälften av sin storlek på något mer än två generationer. Eller att den, på något över fyra generationer, skulle sjunka till fjärdedelen av sin nuvarande storlek. Hur detta i verkligheten tar sig ut exemplifieras av Stockholm, där det redan nu i genomsnitt endast finnes ett halvt barn pr bostadslägenhet.

Anledningarna till denna kraftiga barnbegränsning äro självfallet många. Vi vilja i detta sammanhang endast framhålla, att de förklaringar författarna till *Kris i befolkningsfrågan* söka ge till det sjunkande födelsetalet på många punkter överensstämma med de synpunkter, som ofta framhållits i dessa spalter. Att det alltså icke är någon motvilja i och för sig mot att få barn som föranleder de svenska kvinnorna till åtgärder, som snart nog kunna betecknas som födelsestrejk,

(Forts. å sid. 4.)

Elisabeth Tamm:

Kvinnliga ladugårdsskötare.

»Lantpojke vill ej bli kogubbe», läser man i dagspressen. Vidare får man höra att direktören för Stockholms läns arbetsförmedling sedan 10—15 år tillbaka haft den erfarenhet, att det är så gott som omöjligt få kvalificerad arbetskraft till detta yrke. Det visste man förut, men det är ytterligare en bekräftelse. I Stockholms län har man därför på flera gårdar löst frågan så, att man anställt tyska ladugårdsskötare, som tagit ladugården på entreprenad och under sig anställt andra tyskar, detta trots den rådande arbetslösheten. Den tyska arbetskraften är antagligen också billigare.

Var ligger felet? Fråga en godsägare och han kommer att svara, att »folket» är så självsvåldigt och »statgummorna» vill inte mjölka längre. Men var är den egentliga sanningen att finna? Jo, det är att *inte* karlarna ska sköta ladugårdarna eller att lantarbetarnas fruar ska svara för mjölkningen även om undantag kan finnas i bägge fall. Förr i världen, när det var mindre jordbruk, hade kvinnorna hand om ladugårdsskötseln. Så är i allmänhet förhållandet fortfarande i mindre ladugårdar, små bondgårdar och torp. Men varför inte i de större ladugårdarna? Det är av två skäl. Dels trodde man väl inte, att kvinnorna skulle kunna sköta arbetet, när det blev mera vetenskapligt och anlagt i stort; dels och egentligen därför, att när ett arbete blivit bättre betalat och innefattar chefsposter, har det merendels fråntagits kvinnorna. Så är det överallt. Men att ladugårdsarbetet blivit ringaktat beror på, att man inte använt därtill avsedd arbetskraft. Männen passa i allmänhet ej till sådant arbete, i varje fall ha de ingen förståelse för, vilket förnämligt och betydelsefullt arbete ladugårdsskötsel innebär. Det förstå bäst »mororna» i Dalarne och Norrland. Den mest imponerande ladugård jag någonsin sett, större eller mindre, var i Jämtland på en bondgård, vilken förevisades av gårdens husfru iförd svart sidenklädning, (jag var där för att hålla valtal, och vi skulle omedelbart efteråt bege oss till föredraget) och ladugården var så fin och så väl hållen, att man knappt borde gå dit utan att sätta på sig sina helgdagskläder, av vad beskaffenhet de vara må.

Ladugårdsarbetet är jämförligt med husligt arbete, sjukvård, barnavård och dylikt. Det tänker inte en man på, då han sparkar till en ko, som vore den en känslolös tingest. Och då har man inte heller intresse av, om en känslolös tingest får tillräcklig föda, lagom strö o. s. v., men männens instinkt att ej vilja bli ladugårdsskötare är fullkomligt riktig så tillvida, att arbetet ej passar dem. För den skull är det ej ett arbete, som bör ringaktas, tvärtom, det är ett mycket viktigt och värdefullt arbete. Men det hör huvudsakligen kvinnorna till. Vi borde därför inrikta oss på att få svenska kvinnor i stället för tyska män som ladugårdsskötare. Det är inte lantarbetarnas fruar, som ska sköta den mjölkning, som erfordras, även om maskiner finnas. — Fast det talas om att lantarbetarna ha det »så bra», att de ej behöva förtjäna mer. Då är det ej fråga om »gift kvinna». De må räkna efter, som så säga. — Ladugårdarna ska skötas av fast anställd kvinnlig personal. •Man

(Forts. fr. sid. 1.)

Pier Gudro:

Europas stater byta vänner med var nymåne.

Envar minnes att det under åren efter kriget utbytts många ovänligheter mellan Frankrike och Italien. Bäggederas press har gjort vad den kunnat, bäggederas politiska talare ha likaledes hjälpt till med att bevara nervositet och bitterhet. Och knappast har det bidragit till större lugn att romerska studenter då och då marscherat upp framför den franske ambassadörens palats och ropat och sjungit och även kastat en och annan sten.

Nu råder sedan något år tydlig avspänning. Italien har visserligen ej nått lösning på de många problem, som enligt dess mening stå mellan Rom och Paris. Men Italien känner att det segrat på *en* punkt, som det satt framom sina krav på nyanordning av de tunisiska italienarnes ställning, fastslåendet av Libyens sydgräns, uppdelandet av intressesfärerna i Abessinien, överenskommelse i fråga om flottpariteten i Medelhavet etc. etc. — *den* nämligen att Italien äntligen av Frankrike behandlas som full jämlike.

Ej mer än få decennier tillbaka ligger en liten episod, som belyser det förhållande, vilket intill nyligen rått mellan Frankrike och Italien. Två statsmän, en engelsk och en fransk, diskuterade den italienska hamnen La Spezia (som bekant numera Italiens främsta örlogshamn). Engelsmannen framhöll hur utomordentligt gynnad av naturen Spezia-bukten är och förespådde att den snart skulle bliva en av världens bästa krigshamnar. Men fransmannen svarade lugnt: »Vi skola aldrig tillåta Italien att ha en riktig flotta.»

Det var tonen till ungefär i går afton. Frankrike var den stora, starka, rika nationen med långa obrutna traditioner. Italien den unge nykomlingen, en mosaik av fattiga provinser, en sistanländ, vars närvaro egentligen inte betraktades som nödvändig eller välsedd. Och Italien led och stred och står nu till sist som stormakten i jämbredd med Europas övriga äldre stormakter men — har under tiden så komplett förgätit egna förödmjukelser och dyrköpta erfarenheter att det för sin del tillämpar samma övermodspolitik gentemot andra stater och framförallt mot Jugoslavien.

Missämjan mellan Italien och Jugosla-

(Forts. å sid. 4.)

Elin Wägner:

Civilisationens svaghetstecken.

Det har flera år förelegat ett förkrossande material, som bevisade hur krigsindustrien arbetade för att få upp sin avsättning. Det är en industri som inte annat än i undantagsfall annonserar sina varor men som söker stegra köplusten, försvarslusten, mordlusten, hur man vill kalla det, genom att skapa oro och misstro mellan grannar, genom att starta försvarskampanjer, byggda på falska dokument om grannens avsikter. En industri, som förskräckes över alla försök till fredlig lösning av konflikter eller till nedrustning, och som anser alla pengar lika goda, även om de förtjänas på att sälja till det landets fiender, där den arbetar. En makt alltså till det onda i den internationella politiken, men som kunnat få driva sin verksamhet, därför att varje land behöver den för vad det kallar sitt legitima försvar.

Man har väntat och väntat att folken skulle börja intressera sig för detta material, skulle upptäcka att de blivit grundlurade och utsugna och revoltera mot denna krigsindustri och det system som tolererat och samarbetat med den. Medan de dyrbara åren gingo, började man slutligen tro att krigsindustrien i kraft av den nya blomstring den nu upplever, hade makt att hålla sanningen i skymundan. Men plötsligt vände sig bladet i samband med undersökningskommissionen i Förenta Staterna, i samband med den sydamerikanska vapenskandalen som var mer än vad folk ändå kunde smälta, oroliga som de äro för vart den tunga massan av händelser rullar hän. Och nu har frågan om vapenindustrien och vapenhandeln och om möjligheten att neutralisera dess skadliga framfart nått från fredspressen till världspressen, där den tycks skola hålla sig, från fredskongresserna till parlamenten.

Man börjar faktiskt att tro att det ändå finns en gräns för vad folken tolererar av brottslighet och dumhet, vilket man ofta betvivlat. En hjälp att hålla intresset vid makt är den litteratur om vapenhandeln som nu kommer fram. Natur och Kultur har förtjänsten av att i rätta ögonblicket ha utgivit amerikanerna Engelbrecht och Hanighens arbete Merchants of Death, på svenska *Civilisationens dödgrävare.* Det är en bok som ger en översikt av vapenhandelns märkliga historia fram till i dag. Där finns väl ingenting väsentligt i den som inte tidigare framkommit t. ex. i kapten Carl Brunskogs broschyr »Fakta om rustningsindustrien», men den är måhända mera

(Forts. å sid. 3.)

Bliv medlem i

Radikala Föreningen i Stockholm.

Ansluten till **Svenska Kvinnors Vänsterförbund**

som har till mål att arbeta för en upplyst och ansvarskännande demokrati;
För samhälleliga frågors utveckling och lösning i radikal riktning;
För allas lika rätt till arbete och lika rätt inför lagen.

Exp. Triewaldsgränd 2 III, Tel. 20 48 42.

TIDEVARVET

Radikal politisk veckotidning.

REDAKTÖR: *Carin Hermelin.*
ANSVARIG UTGIVARE: *Ada Nilsson.*

Utkommer varje helgfri lördag.
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm. Tel. 20 48 42.

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén.*
Norrlandsgatan 18.
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvsaker Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Tandläkare
Gustav Rosenberg
Regeringsgat. 9 V. Tel. 21 02 05.

Märta Armfelt
Generalagent i Skandia
Kostnadsfri rådfrågning dagligen 12—1 å Skandias huvudkontor, Mynttorget 1.
Tel. Namnanrop Skandia-Freja.
Specialitet:
Pension-, livränte-, liv- och sjukförsäkring.

Allm. Barnbördshusets poliklinik
Alla vardagar 11—12 för havandeskapet och dess sjukdomar och 14—14.30 för kvinnosjukdomar.
För medellösa kostnadsfritt, för andra mot erläggande av 2 kronor.

Stockholms stads Poliklinik vid Kornhamnstorg 4
Måndagar, onsdagar, fredagar kl. 9—½10 f.m.
För havandeskapet och dess sjukdomar.
För medellösa kostnadsfritt, för andra mot erläggande av 2 kronor.

Professor Johan Almkvist
Nybrogatan 7, Stockholm. Tel. 67 50 75
Mottagning:
½9—9, 4—5, damer 3—½4. Söndagar 10—½11.
Hud- och Könssjukdomar.
UPPLYSNING I ÄKTENSKAPLIGA OCH SEXUELLA FRÅGOR.

Alma Axelssons FÖRLOSSNINGSHEM
LINNÉGATAN 19
Mottager inackord. även för längre tid.
Tryggt och ogen., vårlek.
Tel. 778 24.

Alimonda-Institutet
40-årig homeopatisk praktik.
Mottagning 11—2. Rådfrågning även pr korrespondens. Begär prospekt och frågelista. Leg. läkare.
Adress: Upplandsgat. 16, 4 tr. (hiss)
Stockholm. Telefon 32 08 99.

Arbetarnas egen Tandklinik
Svedenborgsgatan 42
(hörnet av Skånegatan).
Mottagningstider: 10—3, 5—7.
Tel. 41 61 24.
ALL SLAGS TANDVARD.
Legitimerad tandläkare.
Låga priser.

Centralbadets damfrisering
rekommenderas
Elegant. Tel. 25 35 35. Företklassig.

Litzéns Advokatbyrå
Mosebacketorg 5. Tel. 43 18 34.
Inneh. N. Th. Wahlström.
Juridiska uppdrag. Köp o. försäljn. av fastigheter, inteckningsplaceringar m. m.

Den 24 Nov. 1934.

Ister- och klassmjölk-kommittén.

Finns det någonting, som inte har en kommitté tillsatt för att utreda? Bland annat ha vi en »smör- och margarinkommitté». För att hävda smörets konkurrenskraft med margarinet föreslår den en rad av åtgärder, som i tur och ordning kunna tillgripas. Man föreslår ett pris av 2: 50 pr kg. för runmärkt smör och vidare att där skall fabriceras ett med ister blandat smör avsett till bakning och stekning, som skall betinga *ett pris av 2 kr. pr kg.* Med andra ord, skall staten exportera, d. v. s. dumpa ut, vårt förstklassiga svenska smör till England för 90 öre pr kg. och sedan låta oss, svenskar, betala 2 kr. pr kg. för isterblandat smör? Försämra smöret och samtidigt höja priset och hindra folk att få tillgång till margarin genom importreglering av margarinindustrins råvaror, i varje fall höja priset å margarin! Och detta allt för att hjälpa de skuldsatta jordbrukarna! Finns det ej även annat folk i detta land, vilka likaledes äro skattebetalare?

Det stod en blänkare i pressen häromdagen, att mjölkavgifterna, som »i det stora flertalet fall verkat stödjande och lyftande för det svenska jordbruket» å andra sidan även varit *ruinerande* för många. Smör och margarinkommittén tycks även haft en viss aning om, att den *borde* borttagas, men stannat vid, att man i stället skulle sälja billigare mjölk — staten får naturligtvis betala mellanginten — åt »mindre bemedlade». Människorna indela sig i klasser allt efter stånd och förmögenhet. Korna äro likaså indelade i klasser beroende på härstamning. Skall det nu också inrättas »klassmjölk». Då går det verkligen *för långt.*

Äro vi verkligen så långt i utförsbacken, både vad förstånd och social känsla beträffar, att vi ska försämra och fördyra vårt smör, exportera överskottet till rampris, fördyra margarinet och kräva intyg från fattigvården för att sälja mjölk till billigare pris.

Gifta kvinnor få alltför goda chanser!

Länsstyrelsen i Malmö har nu enligt tidningarna avgivit utlåtande över det gifta kvinnliga extra skrivbiträdets besvär över att hon på grund av sitt giftermål erhållit avsked från sin plats. Motiveringen för Länsstyrelsens inställning till denna sak är så dräplig att det är skäl att anteckna densamma. Länsstyrelsen säger nämligen, att om gifta och ogifta kvinnor skulle vara lika berättigade att erhålla anställning i Länsstyrelsen, skulle man vara nödsakad att i regel giva gifta kvinnor alla platser som ledigförklaras, eftersom de gifta bruka vara mera meriterade än de ogifta sökandena. Länsstyrelsen kunde således nästan aldrig få anställa ogift kvinna (Hm).

Härmed ger ju Länsstyrelsen den gifta kvinnan det bästa tänkbara vitsord. Genom detta resonemang visar sig också sanningen av kvinnornas ofta åberopade skäl för likställighetskravet, nämligen att om man skall vara tvungen att avskeda *den gifta kvinnan, kan det hända att arbetsgivaren* (staten) kan få sekunda kraft i stället för prima, och att en utgallring efter civilstånd ej kan vara till det allmännas bästa, eftersom en stor del god och erfaren arbetskraft i konkurrensen blir utslagen, vilken arbetskraft måste ersättas med ej fullt jämnställd.

För att ej tala om den alltmer gängse uppfattningen, att det är allt för dyrbart att ingå äktenskap och förenat med stora risker, vilka det kan bli alltmera önskvärt att slippa taga.

Elisabeth Nilsson.

Skånekretsen av Svenska skolornas fredsförening har konstituerande sammanträde i Lund å Lunds kommunala flick- och mellanskola söndagen den 25 nov. kl. 13. Interimsstyrelsens ordf., docent *Harald Elovsson,* Lund, talar om riktlinjerna för föreningens arbete och Kommunelærer *Ingvald Nielsen,* Köpenhamn, håller föredrag om Den danske Skolekommissions Betænkning. Behandling av stadgeförslag och val av styrelse. Intresserade lärare i Skåne inbjudas.

Ada Nilsson:

Abortfrågan just nu.

II.

Fördes ett barn till världen innan det nått den utvecklingsgrad, att det kan fortsätta sitt eget självständiga liv, d. v. s. innan det är livsdugligt, säger man att havandeskapet avbrutits genom abort eller missfall. Avbrytes havandeskapet innan barnet är fullgånget men dock så sent att det är livsdugligt kallas det förtidig börd. Både abort och förtidig börd kan uppstå genom sjukdomstillstånd av olika art hos den havande kvinnan. Men sker detta avbrott i havandeskapets normala utveckling på grund av ett *operativt* eller mekaniskt ingrepp av ett eller annat slag eller genom inverkan av intaget läkemedel, kallas aborten för framkallad. Då detta i de flesta länder är straffbelagt använder man även uttrycket »kriminella aborter». Vår lag kallar det för fosterfördrivning och stadgar för kvinnan själv enkelt fängelse högst sex månader eller böter. Hjälparen, abortören blir betydligt hårdare straffad: straffarbete från sex månader till två år eller enkelt fängelse under minst sex månader. Sker det yrkesmässigt och för vinnings skull är straffet högre.

Statistiken över antalet missfall är ytterst osäker och uppgifterna växla betydligt med land och undersökare. Vad man med säkerhet vet är att aborterna tilltagit betydligt under de sista årtiondena. Fosterfördrivning har visserligen förekommit i all historisk tid och hos vissa folk och under vissa tidsskeden i mycket stor utsträckning. Den nuvarande ökningen har i synnerhet gjort sig märkbar efter kriget och sammanhänger uppenbarligen med de ekonomiska kriserna och av dem framkallad arbetslöshet, bostadsbrist och nödtillstånd. Ehuru det ej heller låter sig avgöras hur stor procent av samtliga missfall de kriminella aborterna utgöra — kanske 60—70 % eller mer — så talar allt för att den konstaterade abortökningen beror *på medvetet företagna ingrepp,* alltså äro framkallade.

Man har ävenledes kunnat överallt konstatera, att dessa framkallade aborter *ingalunda äro ofarliga utan förete* en ganska stor dödlighet eller följdsjukdomar av mer eller mindre långvarighet och farlighet och medförande i vissa fall bestående invaliditet. Icke utan skäl talar man om en fosterfördrivningsepidemi och anser den som en allvarlig folksjukdom, som ingalunda hållits tillbaka av straffbeläggningen.

Vad kan då samhället göra i stället för att råda bot på olyckan? Först måste man söka utröna hur ofta det verkligen förekommer, med hur många dödsfall och hur stor sjuklighet.

Stora svårigheter möter alla sådana undersökningar på grund av straffbeläggningen, kriminaliseringen. Man har därför kunnat få höra mycket fantastiska siffror, t. ex. att i vårt land skulle förekomma hundratusen fosterfördrivningar per år med tusen dödsfall. Men dödsfallen skulle ej kunna undgå statistiken och den visar att dessa siffror uppenbarligen äro orimliga.

För några år sedan föranstaltade svenska medicinalstyrelsen en undersökning genom att infordra uppgifter från alla läkare, barnmorskor och sjukhus över hur många missfall de haft att göra med under året 1930. Det framkom siffran 10,445, vilket betydde att missfallen utgjorde cirka 10 % av samtliga påbörjade graviditeter under ett år. Födelsesiffran för 1930 var nämligen 91,074.

Men nu kan man på mycket goda grunder förstå, att en hel del av missfallen aldrig haft att göra med någon läkare eller barnmorska. Genom olika undersökningar kom man fram till att siffran visserligen låg under tjugotusen men sannolikt närmare femton tusen. De angivna dödsfallen voro 86. En siffra som kanske ej förefaller så stor, men betänkas bör, att det rör sig om unga friska kvinnor, som till synes meningslöst ryckes bort. Antalet sjukdomar och kvarstående invaliditet har man ej heller kunnat redogöra för, men säkerligen skulle vi här komma upp till ganska stora siffror. Vad man ej heller bör glömma är det mått av själsligt lidande, som ligger bakom alla dessa sjukhistorier och som den dagliga erfarenheten ger en nog och övernog av.

Den svenska undersökningen visade liksom motsvarande utländska, att dödligheten var störst hos den grupp man säkert kunde ange som kriminell och gick upp till nära 8 procent. Svåra efterföljande sjukdomar påträffades även mest bland dessa.

Men man fann också att till och med de av läkare på sjukhus utförda abort*operationerna ingalunda voro riskfria,* liksom följdsjukdomar alls icke uteslutna.

Läkarne som gjort dessa operationer ha dock ej gjort en rättsstridig handling, ty, fastän det icke står fastslaget i lagen, så har den rättsuppfattningen utbildat sig, att om verklig fara till livet hotar den havande kvinnan på grund av sjukdom, så får fostrets liv offras och man säger att ingreppet skett på grund av *medicinsk indikation.*

Men så har man gång på gång mött

För resande till Stockholm
rekommenderas
K. F. U. K.-Förbundets nyinredda HOSPITS
Birgerjarlsg. 27 (OBS.! vid Engelbrektsplan). Spårvagn 5 dir. från Centralen.
Tel. 11 07 25.

STAMNING,
(TALSKRÄCK) o. a. nervösa talrubbningar samt tvångstankar behandlas av talpedagogen *P. O. Broberg,* Floragatan 16, Sthlm. Tel. 10 03 24. Svarsp. 1 kr. Varning f. värdelös korrespondensmetod!

S:t Ansgarsboden
Malmskillnadsgatan 7, Stockholm C.
Postgiro 56537. — Telefon 10 96 92.
Beställn. mottagas. Postorder ombesörjes. Bästa inköpskälla för kristlig konst i alla utföranden.

1/1-Ylle 180 cm. Boj
för draperier, ottomaner, borddukar, kuddar m.m. Ljud- o. värmeisolerande, i många färger, pris 5,40 met.
Oskarsons Lager, Kungsg. 70, Sthlm.

Karl Thorsell
Damskräddare
Brahegatan 28 n. b. Tel. 62975!
REKOMMENDERAS
Etabl. 1913

Vaccinationens
vara eller icke vara är aktuellt. Meningarna bryta sig för och emot. V. Vallbergs broschyr »Tandrötan» sändes Eder alldeles gratis *vid rekv. från Hälsokultur,* Box 634, Stockholm 1. Medsänd gärna 10 öre till porto.

Sy Edra kläder själva!
Dambyster på och utan ställning.
Olika storlekar.
A.-B. GEJON
Birger Jarlsgatan 32, Stockholm

A.-B. Skandinaviska Tillskärareakademien
Drottninggatan 73 C, Stockholm. Tel. 20 16 74.
Läroanstalt för undervisning i TILLSKÄRNING och PROVNING av alla slags herr- och damkläder. Längre och kortare kurser anpassade efter elevernas behov och förkunskaper. God modern undervisning.
Vårterminen börjar den 14 jan. Begär prospekt!
Läroanstalten grundad 1912. Tilldelad statsunderstöd.

Nyhyttans badanstalt.
Läkare: Doktor B. Sundström, Nora.
Öppet hela året. Fysikalisk-Dietisk kuranstalt med 35 års erfarenhet i behandling av reumatism, mag-, tarm- och nervlidande, högt blodtryck m. m. *Skodsborgsmetod.* Modern badavdelning. Rum med nutida bekvämligheter. Utmärkta promenadvägar. Hög torr barrskogsluft. — Pensionärer mottagas. Begär prospekt.
Adress: JÄRNBOÅS (6 mil norr om Örebro). Tel 13.

Kungl. Hovblomsterhandel
H. FLATOW
Säg det med blommor!
Västerlånggatan 14. **STOCKHOLM**
— Blomsterförmedling till in- och utlandet —
Telegr.-adr.: Flatow. Telefoner: 11 05 06, 20 21 17. Postgi okonto 549

NORRKÖPINGS STUVLAGER
KLÄDESHANDEL, Barnhusgatan 4, Stockholm.
Ingen butik. Alla inköp o. försäljningar pr extra kontant. Detta orsaken till våra bill. priser.

Hagar Olsson:

Jag tror — jag kämpar!

Pär Lagerkvist har samlat sina brev från Hellas till en volym som fått namnet *Den knutna näven.* Det är ett namn som säger mycket. Dess innebörd kunde sammanfattas i dessa ord: »Ja! Anden är inte maktlös — fast man så gärna vill tro det! Dess näve är bepansrad såväl som våldets!»

En tid kunde man tro att Lagerkvist, sedan han i ångest och kval gjort upp räkningen med den tidsstämning kriget skapat, helt hade brutit kontakten med den politiska verkligheten för att i stället vandra de ensliga vägarna i det personliga sanningssökandets evighetsland. Han skådade in i det eviga leendets mystär, han var gäst hos verkligheten, han triumferade i en mäktig och trotsig dödsdröm över det besegrade livet. När skådespelet Konungen kom ut förstod man att han kände trycket av en isolering och att han, liksom alla som har ett budskap, bar på en het längtan till människorna, till deras kamp i dag, deras strid och ävlan här och nu. Med Bödeln tog han steget ut. Mot den politiska himmelns orosmoln tecknade han, med händer som skälvde av vrede och förtvivlan, bödelns blodröda gestalt — en tidlös symbol som stigit ned mitt ibland oss och blivit tidens redskap.

Den uppgörelse Lagerkvist så inlett fullföljer han nu i Den knutna nävens betraktelser. Han har vallfärdat till Hellas, till den västerländska odlingens urhem, och där har han med klarnad blick skådat ut över den kungsväg vår kultur har följt genom århundraden — ljusets, frihetens, människovärdets kungsväg. Det är i sanning befriande att äntligen få läsa en författare som anlägger ett vidare perspektiv på vår kultur än de dagsaktuella profeterna och inte avfärdar dess högsta värden med nybakade slagord som »liberalism» och andra. Han hänvisar i stället till ett frihetsbegrepp, en individualism och en därmed sammanhängande aktning för människovärdet som varit Västerlandets stora insats i kulturen och som man finner uttryckt i en isländsk saga likaväl som i ett renässansporträtt. Han vågar ta ord som frihet, människovärde, utveckling på allvar och vågar nämna dem utan att skära grimaser, emedan han erkänner dessa begrepp såsom *våra:* dyrt förvärvade och för evigt inristade i vårt öde. Det är »århundradens inriktning, ett inre förlopps bjudande direktiv åt släktets liv» man nu med barbariskt förenklade, demagogiska slagord tror sig kunna utplåna och svära sig fri ifrån. För Lagerkvist står det klart att den nya blods- och våldsmystiken, som så hysteriskt vänder sig mot just det som är livsnerven i vår kultur, inte är annat än ett utslag av den andliga ofruktsamheten och vanmakten hos en i grunden reaktionär tid. »Och ofruktsamheten visar sig som alltid i förnekelse av det egna väsendet, i ängslan för att acceptera sig själv och det svåra i sitt öde».

Det är självfallet inte de kritiska utläggningarna som är det märkliga med denna bok. Man kan med lätthet peka på svagheter i analysen — framför allt en viss ensidighet som inte alltid tillåter författaren att se de djupast liggande orsakerna till den närvarande kulturkrisen. Den är i alla fall inte något påfund av demagogiska fantaster: dess ursprung har man att söka i den omständigheten att vi på allvar ingått i massornas tidsålder. En brytning i kulturlinjen har därför blivit en organisk nödvändighet. Det som gör boken gripande och stark är dess intensiva personliga patos. Det är glöden, fromheten och stridbarheten hos den personlighet som står bakom den. Här träder den svenska litteraturens stora ensling fram för att mana till kamp, till strid! »Till hänsynslös, outtröttlig kamp!» Och innebörden i denna kamp är ingen annan än den urgamla mänskliga kulturkampens: ljusets kamp mot mörkret, frihetens mot våldet, människovärdets mot förtrycket. Bakom kampen står den tro Lagerkvist gett uttryck åt i de strålande orden: »Jag tror på människan och på de segrande, befriande krafterna i det stora underbara som vi kallar kultur.»

Jag tror — jag kämpar! Det är tidens stränga lösen.

---

sådana fall där kvinnans dåliga ekonomiska förhållanden eller många föregående havandeskap gör ett nytt havandeskap till en lika ödesdiger händelse för henne som det skulle varit i fall av viss sjukdom. Skulle man då ej ha rätt att avbryta på grund av »social indikation»?

Eller är kanske hennes familjeförhållanden sådana att ett havandeskap blir lika tragiskt och bringar henne i nödtillstånd värre än sjukdom? Då talar man om att humanitär indikation föreligger till havandeskapets avbrytande. Och så har man våldtäkt och minderårighet och blodskam där knappast någon kan finna ett barn önskvärt.

Om alla dessa så kallade utvidgade indikationer är det som diskussionen under de sista årtiondena rört sig. Och ju mer de kriminella aborterna med alla sina olyckor tilltagit, ju mer brännande har frågan blivit.

Justitieminister Schlyter har nu framlagt ett förslag, vilket förut redogjorts för och som går ut på, att efter noggrann undersökning av alla omständigheterna av tvenne läkare av vilka den ene är s. k. tjänsteläkare, så skulle under vissa betingelser ett ingrepp få ske — »om genom barnets tillkomst kvinnan skulle försättas i nöd eller eljes allvarlig fara uppstå för hennes välfärd».

Inför de föreslagna lagändringarna torde det vara skäl i att söka göra klart för sig först *varför samhället på det hela taget straffbelägger avbrott av havandeskapet.* Även om det sker under allra första månaden; samt sedan: *Vad når man med straffet?*

Ada Nilsson.

BORGHAMNS Lanthushållsskola

Östergötland. Kurs 9 januari—22 juni. Undervisning i matlagning, bakning, slakt, konservering, närings- & födoämneslära, hälsolära & barnavård samt hemvård, sömnad, vävnad (enkl. såväl som konstvävn.). Mjölkhushållning, trädgårdsskötsel, smådjursskötsel. Skolan, som är vackert och friskt belägen vid Vättern och Omberg, står under statens inspektion och statsbidrag kan erh. t. 15—20—35 kr. pr mån. Illustr. prospekt fr. föreståndarinnan L. Lindahl, *Borghamn.* Tel. 7.

Arbetarekalendern

En årsbok för alla! 1935

Uppsatser om:

Ekonomi, politik och valutor
Teknik och vetenskap
Nya lagar i kraft
Biografier och kultur
Världsspråket Mondal
Statistiska uppgifter, m. m.

Pris 2.50 Kr.

I bokhandeln och Pressbyrån.
Provex. Kr. 2:—. Postgiro 1399

FEDERATIVS ▪ Stockholm 1.

Romantik 1934.

Den litterära sensationen för dagen är inte Pirandellos nobelpris, som kunde sett något ut för världen för 6 à 8 år sen, utan Isak Dinesens, alias Karen Blixen-Fineckes *Sju romantiska berättelser* (Bonniers. 11 kr.). Hon har jämförts med Shakespeare, Boccaccio, Anatole France, Poe och andra större eller mindre mästare. Detta till tröst och uppmuntran för dem, vilka ev. tveka om baronessan Blixen-Finecke är tillräckligt fint sällskap i och för sig.

Författarinnan är en mycket vitter men tillika en — ja, förlåt uttrycket — mycket pratsam dam. Hennes fullkomligt gigantiska berättargåva flödar över alla bräddar. Låt vara att det är pastisch, och till på köpet en glänsande sådan, men hade det inte varit i allo intressantare och roligare att ha fått just romantikens kvintessens? Naturligtvis är hennes bok inte menad som parodi på romantikens litterära utsvävningar, utan den vill vara en fullt njutbar nyskapelse i gammal genre, men smaken liksom tiden är väl ändå inte alldeles densamma? Även om det ligger en oändligt fjärran att vilja lägga tendentiös stämpel på det litteräras existens, kan man knappast undgå att tycka, att det i en bok på 460 sidor bör finnas även något litet intressant i själva ämnesvalet, som kan fånga när man tröttnat på allt elegant och vittert snack.

Att läsa hennes bok är att (bitvis!) ha mycket roligt för stunden, och när man lagt den ifrån sig vara i lycklig okunnighet om vad där egentligen har stått allt för något. Detta är kanske för många ev. köpare av kvällssömnig läggning en synnerligen god rekommendation, men dock knappast rekommendabelt i och för sig. Detta beror nog kort och gott på, att där är för mycket. Undertecknad fängslades särskilt av två berättelser »En supé i Helsingör» och »Poeten» och tycker därför att enbart dessa två varit ett fullt acceptabelt visitkort för en romantisk baronessa av 1934 att lämna in på Parnassen. Men i gengäld är ovannämnda berättelser också av det fascinerande slag, att man vill räkna dem till höjdpunkterna icke blott i romantikens alstring utan även i världslitteraturen.

För dem som tro på en romantikens flodvåg inom litteraturen och annan konst med förresten, torde det emellertid också stå klart, att denna riktning nog kommer att grunda sig anmärkningsvärt litet på det gamla romantiska begreppet. Kanske kommer riktningen att långt i framtiden kallas för den »naturalistiska romantiken», den »romantiska realismen» eller den »lyriska renässansen». En sådan syntetisk romandiktning, som vill bygga på det bästa ur det gamla, kommer nog knappast att räkna Isak Dinesen som sin rörelses stormsvala. Därtill är hon troligen mer en modesak än en känslosak. Hon blir en isolerad företeelse i så måtto, att hon är mer kuriosum än bärare av en konstnärlig idé, som även har sina rötter i samtiden. Därmed står och faller hon också.

Johan Falck.

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 • Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 „ „ 73 37
GOTGATAN 52 „ „ 333 90

Ett yrke med goda FRAMTIDS-möjligheter.

En utbildningskurs vid

Hvita Korsets

i Älmhult medför erkänt goda framtidsmöjligheter. Tusentals unga kvinnor ha som Hvita Kors-systrar fått goda välavlönade platser i barnavård, hemvård, hemsjukvård, ålderdomsvård etc. Prospekt sändes mot porto.

Allt sedan skolans start (1911) ha Hvita Kors-systrarna rönt livlig efterfrågan på grund av sin erkänt goda praktiska och teoretiska utbildning. Under innevarande år ha samtliga sköterskor redan före sin ex. varit upptingade till platser. Otvivelaktigt lönar det sig för arbetsvilliga, framåtsträvande flickor att söka utbildning vid Hvita Korsets skola i Älmhult. Nya kurser börja den 2 januari och 1 februari.

Hvita Korsets Barnavårds- & Sköterskeskola, Älmhult. T.st

Var god sänd prospekt till:

Namn: ....
Bostad: ....
Postadress: ....

Civilisationens svaghetstecken.

(Forts. fr. sid. 1.)

lättillgänglig, därigenom att stoffet är mera bearbetat. Och så är läsarna också mera bearbetade nu.

Författarna berömma sig, och låta sig av förordaren berömma, för sin objektivitet vilken består i a) att ge en känga åt pacifisterna, b) i att säga att bankirer och oljekungar inte äro bättre än kanonkungarna. Kan detta trösta någon, må det vara hänt för den goda sakens skull. Att de äro vederhäftiga har man anledning tro, dels därför att de dokumentera sig och därför att det de säga går i linje med vad som förut kommit fram. Översättaren försäkrar också att han kontrollerat uppgifterna där han det kunnat. Så mycket bättre, men hur har han kontrollerat uppgifterna rörande Sverige, att kung Gustaf är Europas mest fredsälskande monark (alltså fredligare än Håkan, Christian och Wilhelmina) och att Sverige utdelar Nobels fredspris? Åtminstone den senare uppgiften ligger ju öppen för kontroll.

I det första kapitlet om vapenindustriens historia fäster man sig vid den anmärkningen att vapenindustriens utveckling hölls tillbaka under århundraden av det »förakt mot de fega påhitten att döda på avstånd» som fanns hos den tongivande krigarkasten i Europa. Dessa hämningar äro ju nu som bekant fullkomligt övervunna hos oss och med europeisk hjälp även i Japan, det land där det ända in på 1800-talet var vanhedrande för en riddare att möta en fiende på annat sätt än ansikte mot ansikte och med kallt stål. Författarna ha emellertid varit så objektiva, att de glömt att påminna om att militären fortfarande använder sig av den terminologi som skapades samtidigt med dessa hedersbegrepp och fortfarande begära att vi skola anse att de försvara landets ära med vapen i hand.

När väl industrien fick hand om vapensmedjeyrket och fick tillämpa de tekniska uppfinningarna därpå, gick det fort undan. Vi följa i boken också den gryende vapenhandelns manipulationer vid Krimkriget, amerikanska inbördeskriget och komma fram till fransk-tyska kriget. Ut från författarnas synpunkt fick detta krig sin för Frankrike sorgliga utgång därför att Napoleon III var nog dum att inte göra beställningar ur den katalog som Krupp skickat honom med de oemotståndliga nya kruppkanonerna förprickade.

Om boerkriget få vi veta att hemligheten med boernas långa motstånd och engelsmännens blodiga förluster låg i att boerna i tid från England försett sig med det nya massmordvapnet kulsprutan.

Sedan äro vi framme vid förberedelserna till världskriget. Krupp spelar här en betydande roll, icke bara vid Tysklands upprustningar utan vid upprustningen av sitt lands blivande fiender. Han tar inte bara den moderna ingenjörsvetenskapen utan även den moderna journalistiken och nationalismen i sin tjänst och tjänar pengar på Europas krigsförberedelser så kallblodigt som om det gällt säd eller ylletyger. Och aktieutdelningarnas manna faller på kejsare och andra kapitalister, men ack, inte är det de som äro vaterlandslose Gesellen, nej, det är socialdemokraterna!

Den verkligt store kanonskojaren var emellertid inte Krupp utan greken Zaharoff, adlad genom engelska kungens försorg och dekorerad av hela världens regeringar. Genom svensken Nordenfelt, som behövde en förslagen agent, drogs han tidigt in i vapenaffärerna och förtjänade som representant för den engelska firman Vickers under världskriget en jätteförmögenhet. Han var med och hjälpte till när krigsindustrien satte in all sin kraft på att stäcka alla försök att efter några månaders eller ett par års förlopp få slut på kriget. Man hade ju en press till sitt förfogande som kunde på båda sidor om fronten släppa ut vilda rykten om fiendens krigsmål för att piska de krigströtta vidare, en press som kunde ta alla skrivbordshjältar i sin tjänst för att stämpla all fredsvilja som förräderi. Varför skulle man inte gå på? Krigets fortsättande hade ju tekniskt möjliggjorts genom att rustnings- och råvaruleverantörerna på båda hållen tillätos förse fienden med sådant material som de måste ha, om kriget inte skulle ta slut av brist på bränsle. Tyskarna skickade till England de instrument varmed deras egna u-båtar upptäcktes, Tyskland hade levererat till England modellerna till de styrbara luftskepp, vilkas tjänster upphävde effekten av u-båtskriget, de franska och tyska krigsledningarna skonade inte bara varandras högkvarter — denna uppgift är inte författarnas, den har jag muntligen av en fransk generalstabsofficer — utan även Briey-gruvorna som voro nödvändiga för krigets fortsättning. »Den förstörelsebringande hand som så obarmhärtigt förfor med människoliv, med berömda katedraler, bibliotek och konstskatter höll inne, när den närmade sig järngruvorna.» Behöver man citera andra exempel ur boken? Ja, det kan ju inte skada att komma ihåg att Sverige bland andra neutrala spelade den fula rollen som mellanhand mellan ett krigförande lands köpmän till dess fiendes ammunitionsfabriker.

Efter den olycka som med freden bröt in över vapenindustrien, har den nu repat sig. Det amerikanska Betlehem steel, det engelska Vickers-Armstrong, den

SINGER
SEDAN MER ÄN 80 ÅR
VÄRLDSMÄRKET
I SYMASKINER

»Det är en ovanlig bok, jag har aldrig läst en sådan svensk bok förr»

skriver doktor

Laura Petri

i en längre anmälan i Sv. M. om:

Kärlekens konungsliga lag

av

GUNNAR BRENNING

och slutar med följande ord om den märkliga bokens budskap:

»Det är mig en fröjd att rekommendera det åt alla, som vilja leva ett liv värt att leva.»

Häft. kr. 2: 50. Klotb. kr. 4: —.
I bokhandeln eller från
Harriers Bokförlag A.-B.
STOCKHOLM

Viktigt socialt problem

behandlas i

ALVA MYRDAL
och
GUNNAR MYRDAL

KRIS I BEFOLKNINGS-FRÅGAN

7:50

BONNIERS

Giron:r 1544
Tidevarvet började 1934 sin tolfte årgång.

TIDEVARVET

Lördagen den 24 Nov. 1934 — N:r 43

Prenumerera på TIDEVARVET för 1934.
Pris kr. 6:—

Kvinnliga ladugårdsskötare.

(Forts. fr. sid. 1.)

invänder att arbetet är för tungt. Ja, det fattas en praktisk gödselkärra för utgödsling, det är sant. Där finns visserligen sinnrika sådana som gå på räls och utanför ladugården automatiskt lyftas upp i luften på en arm av järn och förpassas till lämplig plats, men de äro för dyrbara. Inte heller är det praktiskt att *ha räls löpande på gångarna, man kan* då aldrig hålla riktigt snyggt. Men i en tid, då man kan tala över hela världen och flyga omkring i luften, borde väl något så nödvändigt som en billig och lätthanterlig gödselkärra kunna uppfinnas. Och den kommer nog före våren.

Det är också en annan sak. Våra myndigheter borde bereda tillfälle till utbildning åt kvinnliga ladugårdsskötare. I Sverige utbildar man icke ett hundratal pr år och endast män. I Finland utbildar man årligen flera hundra och mest kvinnor. Då fröken Hesselgren för en del år sedan motionerade i Första kammaren om, att även kvinnliga sökande skulle kunna bli delaktiga av »för ladugårdsskötare avsedda stipendier, svarades, att intet formellt hinder härför föreläge. Men på den förfrågan som gjorts i Lantbruksstyrelsen svarades att behovet av ladugårdsskötare var så stort, att inga kvinnor kunde erhålla stipendier och att även om stipendier skulle bli över, komme de ej att tilldelas kvinnliga sökande. Ett äkta svenskt, byråkratiskt och föga tillfredsställande svar!

Men när nu männen påtagligen inte vill ha dessa föraktade ladugårdsplatser, vore det skäl, att kvinnorna i dessa arbetsbristens dagar tog hand om saken. Det säges, att arbetstiden för en ladugårdsskötare är lång. Arbetstiden inom jordbruket är ej reglerad liksom för industrin annat än genom personliga avtal eller avtal mellan arbetsgivare- och arbetstagareorganisationerna. Hr Sjölander väckte för c:a 10 år sedan en motion i Andra kammaren om utredning i denna fråga, men den avslogs med förfäran. Det var att röra vid konservatismens känslosträngar. I verkligheten ha jordbruksarbetarna nog inte mer än 8 timmar effektiv arbetstid i genomsnitt pr år, längre på sommaren och kortare på vintern, och längre raster, till stor del beroende på dragarna, som behöva viss tid för att hinna äta *sitt* sträfoder. Beträffande ladugårdsarbetet är arbetstiden kanske inte längre än lantarbetarnas sommartid, ty de ha längre raster, men den är lika hela året om och sträcker sig över en onaturligt lång tid av dygnet. Att träffa avtal med korna angående ändrade tider för mjölkning låter sig svårligen göra. *Frågan* här är onekligen svårlöst. Men knappast olöslig. I varje fall icke för större ladugårdar. Där finns utvägen att i viss mån indela arbetstiden i skift, d. v. s. att personalen turvis ha heldags och halvdagsarbete motsvarande lantarbetarnas sommar- och vintertid. Jag tycker mig höra ett härskri från alla ladugårdsägare att »det blir för dyrt»! *Nej*, det behövde inte bli dyrare, ty rasterna kunna vara kortare och arbetet bli intensivare på så sätt. För övrigt behövde ladugårdsskötarna, om arbetstiden blir lika med jordbruksarbetarnas, ej betalas högre än dessa annat än i den mån större yrkesskicklighet fordras. Det gör det otvivelaktigt, och då betalar sig också en högre lön och är även skälig. Svårast blir för mindre ladugårdar, som endast ha en ladugårdsskötare, men de kanske kunde slå sig tillsamman om en halvdagsvikarie, liksom nu ungefär om en kontrollassistent. Allra värst blir det för dem som äro »sina egna», men de äro, som sagt, »sina egna». Det går emellertid inte att göra några ändringar eller ens försök på grund av *gällande avtal* utan här fordras ett samarbete mellan olika parters organisationer. Det vore önskvärt, om dessa någon gång kunde sammanträffa av annan anledning än att träta om högre eller lägre löner. Och varför ska arbetsgivarna alltid vänta att tillmötesgå rättmätiga krav till dess det blir tvång. Men kanske vore det lämpligast, om Kungl. Maj:t ville tillsätta en kommitté för att utreda frågan eller där väcktes en motion till riksdagen. Kanske Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott och Andra kammaren har bättrat sig?

Önskemålen äro: utbildning för kvinnlig ladugårdspersonal och utredning om arbetstiden för jordbruk och ladugårdsskötare.

Elisabeth Tamm.

Europas stater byta vänner.

(Forts. fr. sid. 1.)

vien beror nämligen til syvende og sidst *på en tvist om prestige*. Och *att den* mången gång tagit ännu mer hotande vändning än franskt-italienskt käbbel beror på att härvidlag stå mot varandra tvenne makter, som båda äro så unga och så ömtåliga om sin ära och så sprudlande av energi och livslust, medan det i fallet Frankrike-Italien på ena sidan fanns en åldrande makt, som, låt vara kände sin överlägsenhet, men i alla fall ägde något av världsvis klokskap.

Senast för ett par månader sedan flammade denna missämja upp igen. Italien har på senare tid känt behovet att en smula bullrande manifestera sin styrka. Därför sändes till Durazzos hamn en avdelning av den italienska flottan utan *minsta förunderrättelse vare sig till* albanesiska myndigheter eller italienske ministern i Tirana. Syftet var nämligen att »visa att Italien i Albanien kunde uppföra sig som i eget land.» Därför reste i början av september marskalk Balbo till Dalmatien, medan ungefär samma dagar italienska tidningar förkunnade att de serbiska soldaterna voro harkrankar, de där sedan sekler tillbaka besegrats av samtliga sina fiender, även då serberna varit flerdubbelt talrikare än dessa.

Så kommo skotten i Marseille och Italiens regering gav order om en vindstilla, som alltsedan dess obrutet härskat såväl i italiensk politik som i italiensk press. Man ville vänta och se. Men medan man nu avvaktat i tystnet och overksamhet *har* i stället annorstädes så mycket kunnat inregistreras, att Rom tydligen i skrivande stund ej vet vilken linje som skall närmast följas.

Tysk-polsk vänskap har redan svalnat. Samtidigt har Göbbels befallt ögonblicklig och fullständigt avblåsande av samtliga attacker mot Sovjet-Ryssland. I England tar Labourparty ny fart. I Österrike förhandlar Schuschnigg med Görings svåger. Ungern är lika nyckfullt orolig som någonsin Polen men i varje fall säker om sin uppfattning på *en* punkt: den att Italien »bedragit» tidigare italiensk-ungersk vänskap. Tjeckoslovakiet, Rumänine, Grekland, Turkiet, t. o. m. lilla tvekande *Bulgarien manifestera sin vänskap* med Jugoslavien som aldrig förr. Och Jugoslavien — ja, det är det märkligaste, Jugoslavien sprack ej i tre stycken, som man förespått runtom dess gränser, det svetsades tvärtom av sorgen över sin »Enare» samman på ett sätt som väl ej ens storserberna vågat drömma om, och det förlorade ej sin fattning: lugn överallt, behärskning i tidningarna, oförändrade siffror på börsen!! Vem skulle före den nionde oktober kunnat tro något dylikt?

»Vi ha nu avlagt vår mogenhetsexamen, som stat», förklara jugoslaverna stolt. Mer eller mindre motvilligt, allt efter graden av nationalistisk kampiver, ha italienarna fått medge att stoltheten är berättigad. Och som följd har i Italien stämningen svängt. Fordra jugoslaverna som förhandlingsbasis ett respektfullt erkännande av att Jugoslaviens gränser skola *förbli sådana* de för *närvarande äro* och alltså ingen propaganda mer göres för att skilja landets olika folkgrupper från varandra, ha de aldrig varit sitt kravs uppfyllelse så nära som nu. *Men* — — — det är alltid en serie men, då gamla strider skola biläggas, och i all synnerhet när skiljaktigheterna, som antytts, äro i så stor utsträckning av psykologisk natur. Och i synnerhet som det finns åtskilligt som återstår, även om italienarna inte småningom återvända till tidigare inställning. Olikheten mellan sydslaver och italienare är så förtvivlat stor och — deras lands områden ligga varandra så olycksaligt nära och deras vilja att nå en plats i solen är identiskt lika beredd att *kasta alla hinder överända!*

Återstår att se vilket resultat som skall framgå av Berlins ivrigå arbete på jugoslavisk botten. När två tvista och en tredje söker medla, vänder sig som bekant oftast de tvås enade vrede mot fredsmäklaren. När två gräla och en tredje alltför påtagligt manifesterar sitt strävande att ytterligare öka deras ovänskap, händer det likaledes att de två plötsligt sluta, om ej precis vänskap så dock vapenstillestånd. Jugoslavien är redan en smula irriterat, därför att det tycker sig förstå att Berlins uppmärksamheter beror mindre på beundran för dess egna vackra ögon, än på önskan att motarbeta italiensk politik. Jugoslavien är desslikes — såväl som Italien — klar över att den gamla drömmen: *»Triest tysk hamn, Adria tyskt hav»*, ingalunda av hitlerianerna förvisats som orealiserbar. Därför var det ej med större värme man i Belgrad mottog Göring, Hitlers specielle utsändning till konung Alexanders begravning. Och därför beledsagade man Görings avfärd med tidningsuttalanden som knappast kunna tänkas fränare.

Men — som sagt, det finns så många men, när tvister skola göras upp. Och inte sker detta senare lättare därför att inte bara Det tredje riket, men även andra Europas stater numera växla vänner och fiender med varje nymåne.

Pier Gudro.

Ödets ironi.

Man har firat Nietzsche och Schiller i Naziland. Men ack vilket olycksligt val utav hyllningsobjekt!!! Ty Nietzsche var som de initierade vet långt ifrån någon beundrare av den anda, som härskar i det nya Tyskland. Han tvärtom hatade allt det, som man nu i Naziland dyrkar med helig vördnad. Och hade han levat nu, hade han säkert befunnit sig i ett koncentrationsläger, om han ej lyckats fly från landet. Det var framför allt två saker som Nietzsche avskydde och det var antisemiter och skrytsamma nationalister. Beteckننade för hans inställning till judarna är det yttrande han fällde, när hans svåger sökte omvända honom till antisemitismen: »Alla antisemiter borde skjutas.» Och när nationalisterna efter segern mot Frankrike vrålade högt av stolthet och patriotism, förklarade Nietzsche att denna seger var ett nederlag för den *tyska* kulturen.

Och Schiller sedan!!! Han som hela sitt liv avskydde allt vad förtryck heter och som satte som motto på »die Räuber»: In tyrannos. En okuvlig frihetslängtan och förakt för allt hyckleri och förtryck är också det som löper som en röd tråd genom »Die Räuber».

Och i »Don Carlos», vad är det annat *än frihet han predikar där, frihet och* aktning för människovärdet.

Nietzsche och Schiller har firats i Naziland!!! Vilken ödets ironi.

Herbert Lindberg.

Kris i befolkningsfrågan.

(Forts. fr. sid. 1.)

men att det ligger mångskiftande ekonomiska och psykologiska motiv därbakom. Likaså att det torde krävas ganska ingripande socialpolitiska åtgärder, om man vill försöka uppnå en annan inställning.

Myrdals påpeka vidare bl. a. att det för närvarande framförallt är lantbefolkningen som sörjer för befolkningstillväxten, men att man samtidigt måste fastslå att den rationalisering av fruktsamheten, som i så hög grad utmärker stadsbefolkningen i våra dagar, kan väntas fortskrida i stor utsträckning även inom landsbygdens befolkning. Det finns, med andra ord, en stor marginal för *ökad* födelsekontroll inom olika socialskikt.

Detta är nu endast ett par antydningar om utgångspunkterna för de intressanta sammanställningar som författarna gjort mellan befolkningssiffrornas aktuella läge å ena sidan och djupt ingripande sociala förhållanden å den andra, som t. ex. *bostads- och näringsstandard*, arbetslöshet och sexuallagstiftning etc. — Man har all anledning att vidare fördjupa sig i dessa sammanställningar.

Vid ett möte i Radikala Föreningen i förra veckan, där den ene av de båda författarna, professor Gunnar Myrdal, gav en framställning av *ett* av de betydelsefulla avsnitten av problemkomplexet i fråga, nämligen *Bostadsfrågan och befolkningsproblemet*, gavs ett tillfälle att registrera det kvalificerade intresse som fanns för saken — trots att den, som talaren framhöll, hittills nätt och jämnt funnits värdig att upptas som programpunkt på de politiska partiernas program. Det framkom också där, från såväl statistiker som läkare och arkitekter förslag till vissa positiva åtgärder, som säkerligen icke ligga utanför möjligheternas gräns att genomföra.

C. H.

franske Schneider med sina dotterbolag, ja, Krupp med, som räddat sina kapital och patent till andra länder (författarna nämna utom Holland även Sverige), alla må de bättre nu, särskilt sedan Hitler kom till makten i Tyskland och därmed skrämseln i Europa. Det säges ju också att själva den franske vapenfabrikanten Schneider på omvägar understödde Hitler innan han kom så långt. För sättet att hindra nedrustningen är ju historien om den amerikanske rustningsagenten Shearer ett exempel, han som hjälpte till att spränga flottkonferensen i Genève 1927. Tidevarvet redogjorde på sin tid därför.

Den framtida utvecklingen kännetecknas av rationaliseringen av arméerna. Om man jämför förhållandena mellan år 1914 och 1932, säga författarna, så har manskapsstyrkan i ett regemente minskats med 25 %, medan automatvapnen ökats med 210 %. Med denna oerhört ökade effektivitet per fosterlandsförsvarare, kunde man ju frukta att arméerna bleve överbeväpnade och vapenindustrien hotades av brist på konsumenter, emedan det icke fanns nog folk som kunde dö åt den. Men som vi alla som följt med utvecklingen veta har denna fara undanröjts åtminstone tillsvidare, genom att en ny konsumentgrupp, en ny dödsgrupp upptäckts i civilbefolkningarna. Där vinka också nya möjligheter till förtjänst genom försäljning av luftskyddsapparater.

Men herrarna räkna i alla fall inte på lång sikt. I sitt raseri att fullkomna dödsindustrien och få avsättning för dess produktion, ha de utan vidare tagit för givet att livets producenter skulle fortsätta i samma takt som under den stora folkökningen före världskriget. Men så sker inte, och här, i kvinnornas vågran, ha vi det stora, mäktiga om än inte medvetna svaret på vanvettet i hela systemet. Ett svar av oändligt större räckvidd och hemskhet än Lysistrate, alldeles som de moderna krigen äro värre än de antika.

Översättaren has givit boken en egen titel: Civilisationens dödgrävare. Den går längre än originaltiteln, ty dödgrävare uppträda väl inte förr än något är dött. Men den passar i alla fall, ty författarna mena att vår civilisation är mogen att grävas ner, ersättas med en ny, eftersom *det onda sitter så djupt att det icke kan* ryckas bort, utan att hela det system under vilket det blomstrat följer med. Ja, jag bekänner att jag inte ser hur det ska *bli möjligt att undgå den konsekvensen.* Frågan är bara hur ombytet av civilisation skall fullborda sig. *Elin Wägner.*

Läs
Fredsrörelsens A B C,
data och fakta.
Av *Anna T. Nilsson.*
Pris kr. 1:25.
Informationsbyrån
Mellanfolkligt samarbete för fred
Lilla Nygatan 4 • Stockholm.
Tel. 11 38 09. Postgiro 50990.

MEDDELANDE
Härmed meddelas att begravning i samband med eldbegängelse omfattande: Kista med svepning, läkareintyg och resolution för eldbegängelse, likvagn och bärare vid bisättningen, blommor på kistan, eldbegängelseavgift, hyra av krematoriets kapell vid jordfästningen, arvode till organisten, lev. ljus på altaret och vid katafalken, askurna, urngrav och gravöppning ordnas av oss till ett pris av
175 kronor
Vi stå till tjänst med råd och upplysningar i allt som rör begravningar.
Warmers Begravnings- och Eldbegängelsebyrå
33 Sibyllegatan 33.
Telefoner: 62 42 95, 61 30 51.
Efter kl. 6 e. m. 38 40 47, 62 52 05.

TIDSKRIFTEN
QUO VADIS?
MOTTO:
Individens problem — världens problem
Kejsarens nya kläder.
Avslöjad storhet.
Den upp och nedvända skolan.
Femtioårsåldern — illusionernas död.
Sjukdomen — vår vän eller fiende?
En värld av köksor och soldater.
Helår kr. 5:— Postgiro 2681.
Odengatan 7, Stockholm
Lösnummer 85 öre genom Pressbyrån i alla tidningsaffärer.

TIDEVARVET
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm.
REDAKTION:
Telefon 20 48 42. Mottagningstid 10—12.
EXPEDITION:
Telefon 20 48 42.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 1544.
PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6: —, halvår kr. 3: 25, kvartal kr. 1: 75. Lösnummer 15 öre.
ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.
Stockholm 1934
Zetterlund & Thrlanders Boktryckeri-A.-B.